

DISPUTATIO VIII.

DE ELECTIONE, ET CONSENSU, DEQUE COGNITIONE
PRÆVIA AD TALEM ACTUM.

Diximus de actibus circa finem, dicendum sequitur de actibus circa media, qui ad ordinem intentionis pertinent, de quibus ego simul disputo, quia easdem difficultates continent: et, ut dicemus, hi actus nullo fere modo distinguuntur, licet D. Thomas, in 1, 2, quæst. 13 et seq., hanc doctrinam separaverit.

SECTIO I.

Quod sit electio, quod ejus objectum, et cujus potentia sit actus.

1. *Prima assertio.*—*Eligere*, si vim nominis consideremus, est unum e multis separare: idque cæteris præferendo, quod intellectu nunquam fieri potest, cum e duabus sententiis alterum alteri præfert, non tam propter libertatem, quam quia rationibus, vel alio modo verisimilior demonstratur: proprie tamen *eligere* actus est voluntatis. Et hæc sit prima conclusio: quæ probatur primo ex communi consensu hominum: nam licet quis iudicet hoc esse melius, vel utilius donec illud velit, non censetur elegerit. Secundo *eligere* est actus existens in potestate eligentis, solum autem velle, et ea, quæ voluntati subsunt, sunt in potestate hominis: nullus vero eligit, quæ necessario illi insunt: et in ipsis indicis eatenus est aliquis modus electionis, quatenus ab intellectus et voluntatis consensu pendet. Dices, Aristoteles quasi dubitans 6, Ethic., c. 3, concludit electionem esse vel appetitum intellectivum, vel intellectum appetitivum. Respondetur, illis verbis solum indicasse, electionem pertinere aliquo modo ad intellectum, non tanquam ad elicentem, sed tanquam ad dirigentem et ordinantem: et ideo ibidem appellat electionem potentiam consulatricem. Dices, hoc commune esse omnibus actibus voluntatis: qua ratione ergo tanquam proprium electioni tribuitur. Respondet D. Thomas 1, 2, q. 13, articulo 1, electionem materialiter esse in voluntate, quia ab illa habet substantiam suam: formaliter vero esse ab intellectu, quia ab illo habet quemdam ordinem, qui est tanquam forma istius actus, quod obscurum valde est: sed exponam statim.

2. *Secunda assertio.*—Nota tamen *electionem*, si consideremus vim dictam vocis, neces-

sario fieri inter multa, quomodo fieri sæpe contingit in voluntate, tamen in philosophia morali generalius sumitur, omnis volitio effica alicujus rei particularis, quæ non propter se amatur, sed propter aliud, electio dicitur: quamvis contingat non fieri inter plura, sed illud medium esse unum tantum. Et hæc sit secunda conclusio, quæ etiam est communis: et ratio est, quia ratio volentis a fine speciem sumit: quare actus humanus per ordinem ad eundem finem eandem speciem et essentiam retinet: sive sit unicum medium, sive conferatur cum aliis: nam hoc accidentarium est actui morali, et per se illi non confert bonitatem, neque malitiam, et ideo si servatur species, servatur etiam nomen.

3. *Tertia assertio.*—Dico tertio. Objectum electionis est medium particulare ut medium, seu ut bonum utile. Est communis, et probatur ex dictis, quia electio a voluntate et intentione distinguitur, ut suppono, et ex illis oritur. Omnis autem volitio boni, quod per se amatur, ad voluntatem, vel intentionem pertinet: ergo electio non potest esse nisi de bono propter aliud. Similiter quod sequitur ex intentione finis, ut sic, est volitio mediæ propter finem: ergo illud est materia electionis: solum nota circa hoc medium versari, et intellectum et voluntatem: intellectus confert tam medium cum fine, quam media inter se, et de illis iudicat, et voluntati proponit: voluntatis vero est eligere unum illorum.

4. Ex quo intelligitur quod dixit D. Thomas *formaliter electionem esse ab intellectu*, non intellexit (ut impugnavit Aureolus, apud Capreolum, in 1, d. 1, quæst. 2, ad argumenta contra 3 conclusionem) aliquid vere esse in actu electionis, quod ab intellectu fiat, quia intelligi nullo modo potest substantiam electionis fieri a voluntate, quin tota ratio illius actus usque ad ultimam differentiam ab eadem potentia ejiciatur: et patet, nam elicitur ut est voluntas mediæ propter finem: hæc autem est ipsa ratio formalis electionis: tamen hæc ipsa ratio formalis peculiari quadam ratione tribuitur intellectui: quia conferre unum ad alterum est proprium opus rationis, et in tantum reperitur in voluntate, in quantum præcedit in intellectu, a quo illam vim participat: et ita explicuit D. Thomas, quæst. 22, de Veritate, art. 15. Alio modo electio dicitur pendere a ratione tanquam forma, non simpliciter ut existat, sed ut sit prudens a vel imprudens, et hoc aperte voluit Aristoteles, loco cit. sexto Ethic., cap. 3.

5. Sed arguitur contra conclusionem: nam eligere contingit non solum inter media, sed etiam inter fines: nam inter bona plura per se appetibilia unum sæpe eligimus, aliis relictis: et inter fines ultimos contingit electio: nam licet verus ultimus finis unus tantum sit, tamen homo potest ponere ultimum finem errando in multis rebus, et ideo potest eligere inter creaturam et creatorem, quod Scriptura sæpe indicat. Et confirmatur, nam eorum est electio, quorum est consultatio, sed consilium potest esse inter bona per se amabilia: ergo. Respondetur primo: si electio solum significet amorem unius rei præ multis, et inter multa, concedo, hujusmodi electionem posse versari circa fines, et bona per se amabilia: tamen, ut dixi, non est hæc essentia electionis, sed amare unum propter aliud: et hoc tantum convenit medio ut sic, et hoc suffiebat quoad ipsam rem: tamen Aristoteles et D. Thomas, et fere theologi indicant, electionem inter multa solum esse de mediis. Dico præterea secundo hujusmodi electionem inter multa vel formaliter, vel virtute esse ex intentione alicujus finis præcedentis, et hoc modo vel formaliter, vel virtute esse de mediis. Quod sic patet primo. Omnis motus procedit ex intentione alicujus termini: consultatio autem, et electio est quasi motus quidam rationis, et ex intentione alicujus finis procedit: ergo. Probatur illa minor: nam consultatio est collatio quædam inter multa bona, et ideo necessario supponit voluntatem jam affectam circa bonum in communi.

6. *Quarta assertio.*—Dico quarto. Objectum electionis debet esse aliquid quod a nobis fieri potest. Duo continet conclusio: alterum objectum debere esse possibile: et hoc certum est, quia electio procedit ex intentione efficaci finis: voluntas autem efficax non inclinat ad impossibilia. Item quia electionis objectum est bonum utile ut sic: id autem quod est impossibile, non est utile. Altera pars conclusionis est, objectum electionis esse factibile ab eligente: ita Aristoteles 3, Ethic., cap. 2, et patet inductione, nam ea, quæ non possumus facere, possumus quidem amare: eligimus autem operari hoc, vel illud, ut rem amatam consequamur. Dices: etiam eligimus res, quas non facimus, ut cibum, hunc potius quam illum: vitam potius, quam mortem et personas ad hoc vel illud munus. Respondetur: hæc ipsa exempla explicant rem: nunquam enim quis eligit rem nisi prout ab ipsius opere vel omnino, vel ex parte pendet, vel ad

illud ordinatur, sin minus tantum potest desiderare, vel amare: ut qui diligit pecunias, tunc dicitur eligere, quando vel diligit illas inquirere, vel quando actione sua potest efficere illas suas: idem est de reliquis; et ratio esse potest, quia nos in tantum intendimus finem, in quantum actionibus nostris possumus eum consequi: et ideo electio, quæ ex hac intentione sequitur, versatur vel in actionibus nostris, vel in rebus prout actionibus nostris subjectæ sunt. Dices: idem igitur erit de intentione. Respondetur: intentio quatenus versatur circa ipsum finem objectivum, sæpe est de re, quam nos non possumus facere, sed tamen possumus actionibus nostris consequi, et hac ratione, et prout aliquo modo includit voluntatem mediorum, dicit etiam respectum aliquem ad actiones nostras: quod D. Thomas 1, quæst. 13, art. 4, adnotavit.

SECTIO II.

Utrum consensus sit actus voluntatis ab electione distinctus.

1. *Prima notatio.*—Consensus propria significatione animorum, aut judiciorum concordiam significat: et hoc modo non unum actum, sed plures, ut sibi similes significat, ut habetur 1, ad Corinth. 7: *Nisi ex consensu ad tempus*, tamen hinc translatus est hoc nomen ad significandum voluntatem concordem cum iudicio rationis in eodem homine. Propter quod Bonaventura, in 2, dist. 39, quæst. ult., dicit, istum actum non esse voluntatis, neque intellectus, sed utriusque mutuo convenire. Verum ex communi usu aliorum theologorum consensus proprie significat actum voluntatis: ejus rationem tradit D. Thomas 1, 2, quæst. 15, art. 2. Et alia esse potest, quia iudicium intellectus antecedit voluntatis actum, et est quasi naturalis. In potestate autem voluntatis est, illi assentiri, vel non: et ideo illa dum libere operatur, est quæ perficit consensum, licet interdum etiam apud Aristotelem 6, Ethic., c. 12, consensus referatur ad intellectum.

2. *Secunda notatio.*—Nota tamen secundo, hoc nomen hac ratione posse tribui cuicumque actui libero voluntatis acceptantis bonum intellectu propositum, quomodo dicitur peccatum perfici consensu: et sic non est specialis actus: et non solum circa media, sed etiam circa finem versatur: quia tamen consensus proprie videtur fieri post perfectam deliberationem et consultationem: ideo peculiariter

usurpatur ad significandum quemdam peculiarem voluntatis actum circa media jam ratione proposita et iudicata convenientia. Et hæc propria est difficultas, an talis consensus possit esse actus alius ab electione.

3. Ratio dubitandi est: nam D. Thomas videtur distinguere istos actus 1, 2, quæst. 19 et 13, quorum distinctionem sic possumus intelligere, ut consensus et electio ita versentur circa media, sicut voluntas, et intentio circa finem: nam intellectus primo proponit medium ut bonum et utile: et voluntas simpliciter amat illud ut bonum quoddam est, et conveniens, et hic amor ut sic est consensus: nam est prima concordia voluntatis cum iudicio circa medium: postmodum vult illud medium ut exequendum: et hæc erit proprie electio. Et confirmatur iste modus, nam in fine illæ duæ rationes formales boni ut absolute amati, vel ut cum ordine ad executionem, distinguunt duos actus: ergo idem erit in ipso medio.

4. Sed mihi non satisfacit hic modus, quia medium ut medium non habet bonitatem nisi in ordine ad finem: ergo non potest amari nisi cum eodem ordine: ergo si amor sit efficax circa medium, necessario dicet ordinem ad executionem circa medium ipsum: non enim apprehenditur ut utile, nisi ut exequendum: et revera nihil aliud est velle efficaciter medium, nisi velle exequi illud. Confirmatur, quia si aliqua possit esse distinctio inter medium volitum secundum se, et in executione, potius esset talis distinctio inter electionem et usum, ut magis patebit infra. Et tamen ipse D. Thomas 1, 2, quæst. 15, art. 3, ad 3, dicit ubi solum invenitur unum medium quod placeat, non differre consensum ab electione, nisi per diversos respectus rationis: cum tamen in unico etiam medio essent distinguendi actus, si distinguerentur illo modo. Addit vero Thomas, loco citato, ubi sunt plura media, distinguunt prædicto modo, quia oblata media voluntati prius placent, et tunc consentit, postmodum unum præfert cæteris, et eligit; sed revera illa prior complacentia non satis intelligitur, nam vel est iudicare omnia hæc media esse utilia, et convenientia; et hoc est intellectus, vel est amare, et velle illa omnia, et hic actus non reperitur; quia voluntas unum vult, cætera omittit. Cujus signum manifestum est, quia si contingat omnia illa media esse peccatum; voluntas si iudicat, non peccat in omnibus, sed in uno tantum; ergo unum tantum vult, uni et tantum consentit.

5. Posset tamen exponi D. Thomas, ut præsentatis omnibus mediis, voluntas acceptet omnia, et singula non actu absoluto, sed conditionato, isto modo; si non esset aliud medium, isto uteretur; qui quidem actus potest aliquando contingere; id tamen non est necessarium; quod etiam ipse D. Thomas indicavit, cum dixit: *Potest autem contingere*, etc. Et ille actus conditionis magis potest dici consensus, quam electio; quia electio cum dicat unum simpliciter præferri aliis, denotat actum absolutum. Quapropter loquendo de actu absoluto circa medium, arbitror, consensum et electionem non esse actus distinctos, sed ex diversis respectibus rationis recipere has denominationes. Nam quatenus voluntas vult, quod intellectus iudicat esse utile, dicitur consensus; quatenus vero illud præfert, vel aliis mediis utilibus, vel certe aliis rebus inutilibus non conducentibus ad finem, dicitur electio.

6. Dicit aliquis. In hoc actu circa medium potest distinguere amor medii, et desiderium: ergo isto modo possunt distinguere illi actus. Respondetur, proprie electionem esse ad modum desiderii, quia est de medio ut exequendo; et ut dicam infra, electio antecedit executionem: et ideo est de re absente: tamen non supponit alium actum, qui sit veluti amor ipsius medii: sed immediate oritur ex amore finis: nam revera voluntas non amat medium ut medium illi peculiari actu amoris, quem supra explicui, quia non proprie unitur illi ut sic, neque bonitati ejus: sed late dicitur illud: quatenus omne velle est amare: et ipsum desiderium est quidam amor. Et explicatur experientia ipsa, nam nullus habet affectionem illam amoris erga potionem amaram, quæ est medium ad sanitatem: tamen desiderat illam sumere. Sed dices, quia nonnunquam experimur eligere medium, et tunc non desiderare illud, et postea oriri ipsum desiderium. Respondetur, substantiam, et essentiam desiderii, quæ consistit in voluntate rei absentis, simul esse cum electione, quia est ipsamet: tamen affectus ille desiderii, qui est anxietas quædam, vel ærumna, ille non semper est conjunctus cum electione, et hoc est quod experimur postea oriri.

SECTIO III.

Quomodo distinguantur electio et consensus ab intentione finis, et simul quomodo versentur circa finem.

1. Et ex dictis colligi potest, electionem et

intentionem hoc differre, quod intentio, ut plurimum, descendit ad media in communi: electio vero est circa medium particulare ut sic. Ex quo duplex oritur dubitatio. Prima est, utrum hæc diversitas constituat distinctionem essentialem inter hos actus? Secunda, utrum etiam realiter illos distinguat? Ratio prioris dubii est, quia Aristoteles 3, Ethicor., cap. 2, et D. Thomas, citatis quæstion., videntur distinguere illos tanquam essentialiter differentes. Et ratione arguitur: nam actus distinguuntur specie ex objectis formalibus: sed finis, qui est primum objectum intentionis, et medium, sunt objecta formaliter distincta: quod patet, quia habent diversas rationes formales boni: nam finis est per se, et intrinsece bonum: medium vero secundum quid, et denominatione extrinseca. Confirmatur ex Aristotele 6. Ethic., c. 8, et 2, Physic., text. 29, ita se habent intentio et electio in voluntate sicut in intellectu assensus primi principii et conclusionis: sed isti actus in intellectu differunt essentialiter: ergo, etc. Ex quibus videtur consequenter concludi, istos actus esse realiter distinctos: quia unus actus secundum rem non potest habere differentias essentialiter distinctas. Confirmatur primo, quia intentio est causa effectiva electionis. Confirmatur secundo ex simili illo de assensu principiorum et conclusionis: et hanc sententiam secutus est Gregorius in 1, dist. 1, quæst. 2.

2. *Arguitur in contrarium pro formali identitate.* — *Arguitur etiam pro identitate reali.* — In contrarium autem est primo, quia intentio et electio habent idem objectum formale: nam formale objectum voluntatis est, quod est motivum ejus: idem autem est quod movet ad intentionem et electionem. Et confirmatur: nam idem est habitus, qui inclinatur ad intentionem et electionem, sicut est idem habitus charitatis, qui inclinatur ad amandum Deum et proximum: et eadem religio qua inclinatur ad honorandum sanctum, et imaginem sancti propter sanctum. Confirmatur secundo, quia alias qui vult occidere, et evaginat gladium, peccata specie diversa committeret, quia habet actum intentionis et electionis. Consequens est aperte falsum, et contra illud Aristotelis: *Qui furatur propter mæchiam, magis est mæchus, quam fur.* Ex quibus videtur etiam concludi, intentionem et electionem posse coalescere in eundem actum realiter: quia non habent essentialiter distinctas, et objectum formale est unum revera, ex illo Aristotelis: *Ubi unum est propter aliud, ibi*

est unum tantum. Et confirmatur: nam ostensum est, habitum esse re unum: ergo actus etiam potest esse unus. Et in hanc partem videtur inclinare D. Thomas 1, 2, quæstion. 8, articul. 3, et q. 12, et Cajetanus, his locis, et Thomistæ communiter, Ocham, et fere Nominales 1, dist. 1. Nota dupliciter posse intelligi eum, qui vult medium, velle simul finem: uno modo per se, et, ut aiunt, tanquam objectum quod: alio modo ut quo, seu ut ratione volendi: et hoc vel formaliter, vel tantum virtute, ut statim exponam.

3. *Prima assertio.* — Dico primo, per electionem, ut electio est, semper est aliquo modo volitus finis, quamvis interdum sit virtualiter amatus. Prima pars patet ex illa regula, *Propter quod unumquodque tale, etc.*, sed finis est, propter quem est electio, volita igitur. Confirmatur, nam electio, ut sic, recipit bonitatem, et malitiam moralem ex fine: ergo tali actu amatur aliquo modo finis, et ejus bonitas vel malitia. Secunda pars, scilicet non esse necessariam istam bonitatem finis semper esse formaliter amatam, patet. Interdum enim contingit, voluntatem amare medium, et intellectum nihil actu cogitare de fine: non potest autem esse aliquid formaliter volitum, nisi sit etiam actu cognitum: ergo.

4. *Objectio.* — *Quorumaam solutio.* — Sed dices, quomodo fieri potest, ut voluntas velit medium ut sic propter solam bonitatem finis, intellectu nihil cogitante de ipso fine: nam ut voluntas moveatur, non satis est intellectum cogitare de re amanda, sed oportet etiam cogitare de illa ut bona est, et de ratione amandi, et hic est finis. Propterea dicunt aliqui, illam voluntatem, quam experimur circa medium sine actuali cogitatione finis, non esse medii, ut est, sed medii propter se: ita indicat Gregorius, loco citato, et alii Thomistæ. Sed mihi non placet, nam experientia docet infirmum velle medicinam etiam amaram, etsi nihil cogitet de sanitate, tamen revera non vult illam propter se: nam sæpe in illa non est ratio ulla volendi illam. Et confirmatur, nam talis voluntas recipit bonitatem et malitiam ex fine. Confirmatur secundo, quia alias nunquam quis amaret proximum ex vera charitate, nisi actu cogitaret de Deo, propter quem debet eum diligere. Similiter nunquam quis crederet actu vero fidei, nisi actu cogitaret de prima veritate revelante, propter quam credit. Dico ergo, ut voluntas amet medium, non esse necessarium intellectum actu cogitare de fine: sed satis esse hic et nunc proponere hoc medium ut

conveniens et appetibile, confusa quadam ratione, ex habitu, id est, virtute actuum præcedentium in actu exercito ferri tanquam propter finem in medium, sicut in brutis contingit instinctu naturæ apprehendere media appetenda propter finem, et moveri in illa, non cognita ratione appetendi: quamvis in re nulla alia sit, nisi finis: ita in homine ex habitu fit simile iudicium in intellectu, et voluntas ex eodem habitu sine expressa motione finis movetur etiam in medium. Et simile quid est in illis exemplis adductis, et in scientia, et habitu principiorum.

5. *Secunda assertio.* — Dico secundo, per electionem, ut electio est, potest appeti finis formaliter expresse, non ut objectum quod, sed tantum ut ratio volendi. Hanc conclusionem docet etiam D. Thomas, loco citato, et ratio est clara, quia generaliter semper potentia eodem actu fertur in objectum, et in rationem formalem objecti. Quapropter si intellectus actu cogitet de fine propter quem medium est amandum, et voluntas expresse illum appetat, illo actu formaliter appetit finem, saltem ut rationem volendi medium: non vero necessario appetit finem in se: tum quia in hoc distinguitur electio ab intentione: tum etiam, quia nihil est, quod tunc necessitet voluntatem ad amandum finem isto modo.

6. *Objectio.* — *Diluitur.* — Sed dices. Quomodo fieri potest, ut finis ametur formaliter ut *quo*, uno actu, et non ut *quod*, quia finis non est ratio volendi medium, nisi ut est ipse volitus: hoc autem est esse objectum *quod*, et patet a simili; non enim potest quis videre colorem et lumen ut rationem videndi colorem, quin simul videat lumen ut rationem videndi colorem, quin simul videat lumen, ut objectum *quod*. Respondetur sicut ad dubium positum in præcedenti conclusione, satis esse, ut in virtute actuum præcedentium voluntas feratur in medium formaliter propositum, ut ordinatur ad finem: nam tunc ratione illius ordinis formaliter amatur, et hoc est, finem, ut *quo*, amari. Et est simile in actu fidei, quando quis formaliter credit propter primam veritatem, quamvis non actu conficiat syllogismum: neque actu credat tunc Deum esse summam veritatem primam revelantem. Illud autem exemplum de lumine, et colore non est simile: quia lumen est quoddam visibile, quod necessario immutat potentiam: et ipsa immutata, et non impedita, necessario agit: non sic est de voluntate et intellectu. Nota tamen circa has duas conclusiones, istam qualemque vo-

luntatem finis, quæ in electione continetur, vulgari sermone, et a Sanctis sæpe vocari intentionem: et hoc modo dicit Gregorius electionem manifestam, esse intentionem occultam, quia quod volumus per se patet: quare autem velimus, sæpe latet.

7. *Tertia assertio.* — Dico tamen tertio, actum proprium intentionis a proprio actu electionis aliquo modo secundum rationem formalem et interdum etiam reipsa distingui: et communis, et D. Thomas supra, et probatur: nam quando aliquis appetit finem in se nihil cogitando de medio particulari, habet verum actum intentionis et electionis nullo modo: et e contrario, qui appetit solum medium, maxime si nihil cogitat de fine, habet veram electionem et intentionem nullo modo: ergo illi actus habent aliquo modo rationes distinctas, quandoquidem diversas denominationes sortiuntur, et diversa munera. Et hoc etiam confirmant rationes in principio factæ: et hinc etiam constat, reipsa distingui, quandoquidem separantur ad invicem, et e contrario, quod nunquam contingit, nisi in rebus reipsa realiter distinctis. Et confirmatur exemplo amoris Dei et proximi: hos enim amores ratione formali aliquo modo distingui patet: nam unus est amor super omnia, et non alius: unus est amor ultimi finis, et non alius, et reipsa aliquando separari experientia constat.

8. *Quarta assertio.* — Dico quarto. Contingit, voluntatem aliquando amare finem, et medium utrumque tanquam objectum *quod*, et tunc unum actum solum habet qui vere est intentio simul et electio. Colligitur ex D. Thomas 1, 2, quæst. 8, art. 3, et quæst. 12, art. 4. Et prior pars patet, quia voluntas potest simul multa appetere per modum unius: sed medium et finis conveniunt per modum unius: ergo, etc. Confirmatur, nam intellectus potest simul aliquando versari circa præmissas et conclusionem, quod experientia etiam videtur docere. Secunda pars, id est, tunc esse unum tantum actum, patet primo, quia procedit ab uno habitu, et inclinatione voluntatis: secundo, quia tendit in illa duo per modum unius objecti: nam licet utrumque appetat, ut objectum *quod*, tamen voluntas non sistit in utroque per se, sed unum ad alterum refert: ergo totus ille motus est una perfecta tendentia in finem et medium. Et confirmatur: nam supra diximus, per actum intentionis aliquem velle et finem, et media in communi: ergo si proponatur etiam particulare medium, potest etiam ille actus se extendere ad illud: nam

eadem est fere ratio. Tandem de actu charitatis theologo sentiunt eodem posse amari Deum in se, et proximum propter Deum. Ultima vero pars patet, quia in eo actu reperitur quidquid est de ratione electionis et intentionis.

9. Sed restat in hac conclusione difficultas, utrum res alioquin realiter, et formaliter diversæ in unam et eandem coalescant. Respondetur primo eo modo fieri posse, quod plures rationes formales possunt in eandem rem coalescere: ita Cajetanus, in 1, 2, quæst. 8, articulo 3, et favet D. Thomas, quæst. 12, art. 4, sed hoc non videtur satisfacere, quia nunquam contingit ut duæ rationes formales, vel res quæ aliquando possunt mutuo separari, aliquando in eadem re, et entitate conveniant. Præterea, quando duæ rationes finis eidem rei conveniunt, utraque quasi indivisibiliter inhæret toti entitati, hoc autem non ita est in proposito. Quare dicendum est, actum intentionis, cum extenditur ad medium particulare per modum electionis, in reipsa augeri per veram additionem entitatis eo modo, quo fit in augmento scientiæ: quare electio et intentio, quando per se sumuntur separatim, res quidem sunt distinctæ, sed non integræ et perfectæ, sed absolute constituunt unam, si in eodem objecto simul, et debito modo conjungantur: sicut dicendum est, etiam in simili augmento habituum. Quapropter rationes formales intentionis et electionis ita sunt inter se differentes, sicut partes heterogeneæ totius dicuntur specie distinctæ, quamvis sint aptæ componere unum totum: et ad hunc modum dicendum de actu charitatis erga Deum et proximum.

10. Sed dices. Ergo simili modo quando actus intentionis se extendit ad media in communi formaliter amanda, illud erit per aliquod augmentum, quod non pertineat ad intentionem finis, sed potius ad electionem. Respondetur primo, non esse similem rationem, quia, ut dixi, ipsa intentio virtute et confuse continet media in communi, et postea idem ipsum magis explicat, sicuti si aliquis confuse cognosceret principia, et postea illa magis penetraret, non variaretur essentialiter modus conclusionis: secus vero est, quando ad conclusionem descendit. Secundo, si aliquid additur intentioni illa ratione, id non pertinet ad electionem, quia antecedit omnem consultationem, et per se habet intrinsecam connexionem cum intentione finis.

11. Ad argumenta primæ opinionis, si fiant contra istam conclusionem, Aristotelem esse

interpretandum juxta ea, quæ diximus, quamvis loquatur de voluntate et de intentione, de quo actu formaliter verum est, semper esse actum per se distinctum ab actibus subsequentibus, quia habet diversum modum tendendi in objectum, et est prima unio, quæ semper permanet eodem modo, quamvis cæteri actus varientur. Ad primam rationem negatur, objecta electionis et intentionis omnino distingui. Ad confirmationem respondetur non esse similem rationem in omnibus: et manifeste patet diversitas in habitibus: est ergo differentia, quia conclusiones, quæ eliciuntur ex principiis, habent in se propriam veritatem, quam principia manifestant: at vero medium, ut sic, nullam bonitatem habet: sed totam illam recipit ex ordine ad finem: et per hæc etiam patet ad reliquas rationes. Solum ad id de efficientia electionis circa intentionem, dico, forte non esse propriam efficientiam, sed dicitur intentio efficax, quia applicat efficaciter voluntatem ad electionem. Vel secundo, quam vere efficiat potest esse per modum augmenti, ita ut eadem intentio finis ipsa se auget, et extendatur ad voluntatem medii.

12. Sed hic sunt duo dubia. Primum est, quando medium est amatum per se, et propter finem, an ibi sint vera intentio et electio? et quomodo distinguantur? Respondetur, sine dubio esse ibi rationem intentionis et electionis: tamen de istorum actuum distinctione dicemus agendo de bonitate et malitia. Nunc dico breviter, frequenter et fere semper esse unum actum, qui secundum suam essentiam est intentio; tamen ex accidenti est electio: ut vero talis actus sit primario electio, necessarium est, ut voluntas proxime et immediate moveatur ad rationem boni intrinseca ratione medii et objectum illud referat in finem alium: tunc enim primaria species primario desumitur a medio, accidentaria a fine: si vero contingeret, potentiam ita allici a duabus illis rationibus boni, utrumque proxime et immediate intenderet, et unam ad alteram non referret, tunc revera essent duo actus distincti, elicit, verbi gratia, a diversis virtutibus: quia differentia desumpta ab illis objectis essent primariæ et essentielles, et ideo non possent convenire eidem actui.

13. Sed objicies: nam in intellectu tunc est unus actus, quo judicat hanc rem esse duplici ratione appetibilem, scilicet per se et propter aliud: ergo in voluntate erit unus actus. Respondetur negando consequentiam. Patet a simili, nam intellectus potest judicare unico ju-